

IK GA OP REIS EN IK NEEM MEE....

Serie Zomerdiensten

Hopelijk behoor ik in de ogen van Pfeijffer niet tot de categorie 'horror-gezinnetje', maar ik was deze zomer wel degelijk met man en kinderen op vakantie, in Zwitserland om precies te zijn. En met een kaart voor mijn neus, rugzakje op en die half geopende mond van bewondering als we een mooie kerk passeerden, had ik alle kenmerken van een klassieke toerist. Maar al gauw detecteerden mijn reizigersogen naast mooie gebouwen en het prachtige blauwgroene water van de Aare in Bern, nog iets anders, namelijk: Chinezen. Héél veel Chinezen. Ik zag dikke jongens in te strakke trainingsbroeken. Ik zag mannen met grote camera's die emotioneel alles vastlegden wat ze zagen. Ik zag vrouwen met gekke hoedjes die bij ieder beeld dezelfde pose maakten die weer vastgelegd werden door die mannen met die grote camera's. En toen we een horlogewinkel binnenstapten –want dat doe je in Zwitserland - bleek ook de vrouw achter de toonbank Chinees en toen gebeurde er in mijn hoofd iets raars, iets incorrects, mag ik wel zeggen. Want al die individuen begonnen in elkaar over te lopen en vormden steeds meer een grijze brij van 1 soort mensen; allemaal consumenten met teveel geld en te weinig vliegschaamte die het vertikken om contact te maken met niet-Chinezen!

Dat laatste was al meteen niet waar – want de dame in de horlogewinkel groette ons vriendelijk in vloeiend Engels. Toen ik haar vroeg of ze wist wat al deze mensen hier had gebracht en of er misschien een speciale conferentie was, antwoordde ze: 'Nee hoor. De meeste Chinezen hebben in juli vrij, daarom zijn ze hier.' Ik schaamde me onmiddellijk voor mijn vraag en landde weer op aarde uit mijn foute gedachtenbrij. Want waarom zouden deze mensen die de armoede ontstegen waren, niet het recht hebben in de zomer naar Zwitserland af te reizen? Ik was er toch ook? Maar dit is dus wel precies het mechanisme wat zoveel mensen in het klein en soms in het groot beheerst. Dat het lekker kan voelen om als 'local' over die ander te oordelen die de weg niet kent in jouw habitat. (Saillant detail is trouwens dat dat precies is wat Pfeijffer in Venetië doet, terwijl hij er zelf tien jaar geleden als toerist naartoe kwam). Dat die ander anders is. Dat je vindt dat hij moet leren hoe jij de dingen doet. En dat als hij met tevél komt, hij een bedreiging vormt. Ik zag precies dat gebeuren toen in april de winteropvang dichtging en er tientallen Eritrese jongens het Wereldhuis binnenstroomden – ze waren ook hier in de Dominicus, we zullen straks voor hen collecteren. Mensen zeiden dingen tegen me als: 'het zijn er wel veel he?' en: 'ik kan ze niet uit elkaar houden met die vergelijkbare kapsels en moeilijke namen'. Als een mens niet langer een individu is met een eigen verhaal en een eigen geschiedenis, maar verandert in dertien in een dozijn – massamigrant of massatoerist, dan verandert ook onze mening over hem; we verliezen ons inlevingsvermogen, onze empathie.

Over toerisme wilde ik het vooral hebben met u. Toerisme maakt op dit moment 10 % uit van het wereldwijde BNP en voorziet 1 op de 10 aardebewoners in zijn levensonderhoud. Het bedrag dat er jaarlijks mee verdiend wordt is 8000 miljard dollar, een bedrag dat zo astronomisch is, dat het u niets zal zeggen. Waren er in 1950 nog 25 miljoen internationale toeristen, nu zijn het er 1,3 miljard en als een land als China op deze manier doorgroeit dan telt de wereld binnenkort 1,8 miljard toeristen. Die misschien allemaal wel naar Bern willen. En dat leidt al met al tot overtoerisme – dat wil zeggen: excessieve groei van bezoekers waardoor er voor de lokale bewoners permanente veranderingen in hun levensstijl, toegang tot voorzieningen en algemeen welzijn ontstaan. Een stad als Venetië weet maar al te goed wat dat betekent, Amsterdam intussen ook. Deze stad kraakt in haar voegen, met zoals gezegd 18 miljoen toeristen per jaar en dat zullen er alleen nog maar meer worden. Intussen wordt er daarom serieus gedacht over het heffen van entreegeld voor de Wallen, en gaat Zandvoort door voor 'Amsterdam Beach' en de Keukenhof voor: 'Flowers of Amsterdam' om zo enige spreiding over het land te bewerkstelligen.

Het zijn wat sombere feiten en dan heb ik het nog niet eens gehad over de CO2-uitstoot van al die vliegvluchten. Maar gelukkig is er iemand die daar op een vrolijke en creatieve manier mee omgaat, namelijk maatschappelijk uitvindster Elena Simons, al eerder bekend van haar projecten “Pret met moslims” en opgeknapt grof vuil dat ze stiekem bij de Bijenkorf in de schappen zette – en dat nog verkocht ook! Recent schreef ze samen met Eelko Hamer het boekje: ‘The Untourist Guide to Amsterdam’: een gids tegen massa-toerisme en voor een alternatief en wereldverbeterend bezoek aan Amsterdam. Hierover zegt ze: ‘Ik zie toerisme niet als een wereldprobleem. Het is toch juist bijzonder dat er zoveel leuke mensen uit de hele wereld naar hier komen? Laten we met hun komst iets speciaals doen waar we allemaal wat aan hebben.’ En zo kan de toerist dankzij haar gidsje besluiten om naast een bezoek aan het Torture Museum, ook te gaan plastic-vissen in de grachten, een Feed-the-Dutch-picknick te organiseren waarbij Nederlanders gratis mogen aanschuiven of karaoke te gaan zingen met migranten in het Wereldhuis.

En over de komst van die migranten dan ook nog 1 citaat uit Hotel Europa: Als Pfeijffer in zijn boek aan een oude wijze heer vraagt of we deze ontwikkeling als een bedreiging moeten zien, antwoordt die: ‘Dat is de verkeerde vraag. Het zou evenmin zinvol zijn zich af te vragen of mensen gelijk hebben om zich bedreigd te voelen door water. Het water komt. Uit zee, van de bergen of uit de hemel. Het water valt onmogelijk tegen te houden. Wanneer we het water de vrije loop laten, is het potentieel desastreus, maar wanneer we erin slagen het in banen te leiden en gecontroleerd over onze akkers te laten vloeien, is het een bron van leven en rijkdom.’

En dat is volgens mij de kern, of het nu gaat om toeristen of migranten. We moeten hun komst kanaliseren, op zo’n manier inzetten dat zoveel mogelijk mensen er profijt van hebben. Niet in financiële zin, maar in menswaardig zin. We gaan dus op reis, en wat nemen we mee? Wat moet er in onze koffers zitten? En in die van onze bezoekers? Alles begint bij nieuwsgierigheid: wie is die persoon die voor je staat? Kan hij jou verstaan? Is er een manier te vinden om haar te begrijpen, verhalen uit te wisselen? Met woorden of handen en voeten? Als we het aandurven een stap te zetten in elkaars richting, ontdekken we misschien dat we meer met elkaar gemeen hebben dan we dachten en dat we uiteindelijk allemaal, toerist, migrant, stadsgenoot, Dominicusganger –wat dan ook, naar hetzelfde verlangen: naar liefde, warmte en zachtheid.

Dus mensje daar in de verte – waar snelt je voetstap heen? Waar zachtheid is te vinden, daar snellen mijn voeten heen.

Zo moge het zijn.

Geeske Hovingh

We lazen ‘Grand Hotel Europa’ van Ilya Leonard Pfeijffer (fragmenten)

Geeske Hovingh is bereikbaar via ‘It@dominicusamsterdam.nl’ (‘tav Geeske Hovingh’)